

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. VIII. Quæ sit forma Sacramenti Excharistiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

Quæ sit forma Sacramenti Eucharistiae.

An in illud
cadat dispē-
satio Ponti-
ficis.
Affirmant
Nonnulli,

Sed rectius
negatur.

te Pontificis possit subinde fieri consecratio unius speciei. Affirmant non solum ij qui existimant consecrationem utriusque speciei esse tantum juris Ecclesiastici, sed etiam Nonnulli ex illis qui censent esse juris divini: eò quòd videatur Pontifex posse in votis, matrimonio rato, & similibus, quæ sunt juris divini, dispensare. Sed oppositum est communius apud Doctores: Pontifex enim propriè non potest dispensare in jure divino citra specialem commissionem, etsi possit illud interpretari, ut in *Tract. de Legibus* dictum est. Deinde nullus est in Ecclesia usus hujus dispensationis. Non erat etiam necessarium aut expediens potestatem dispensandi in hoc, uti nec in aliis ritibus substantialibus, Ecclesiæ relinqui: præsertim cum ad quasilibet regiones possit & soleat asportari vinum, uti etiam triticum, ubi non nascitur.

61.
Neque dispensationem
hujusmodi
attentavit
Innocentius
VIII.

Nec refert quòd *Innocentius VIII.* dicatur dispensasse cum Norwegiis, ut in solo pane consecrarent, teste *Raphael Volaterrano l. 7. Geographiæ cap. de Saxonibus.* Idem ab *Innocentio IV.* Quidam dicunt concessum esse Norwegiis, eò quòd vinum ibi ob nimiam loci frigiditatem conservari non possit. Sed quòd ad *Innocentium IV.* attinet, nihil tale de eò referunt historia. Nullum etiam apparet vestigium istius dispensationis, uti nec alterius factæ ab *Innocentio VIII.* permanente tamen eadem necessitate: quam equidem experientia ostendit in Norwegia non esse tantam, quin vinum ibi commodè possit conservari, etiam sufficienter ad potum communem. Accedit repugnantia in verbis *Volaterrani* (ut communiter citantur: alioquin editio anni 1511. habet permixtum fuisse sine calice vino sacrificare. Qui textus vitiosus est: & fortè legendum *vini*) qui refert *Innocentium VIII.* permisisse Norwegiis, ut sine vino calicem consecrarent: non potuit autem calix vacuus consecrari, nec alia materia à Pontifice indulgeri, quam vinum à Christo institutum. Et quamvis modum loquendi *Volaterrani* emendaverit *Onuphrins ad annum 1490.* omittingo particulam, calicem; non tamen facit majorem fidem, quia ex solo *Volaterrano* accepit.

Nihilominus si casus occurreret, quo ob defectum unius speciei deberet aliqua natio, saltem longo tempore, carere sacrificio, non videtur improbabile, quòd ex rationabili interpretatione tunc cessaret obligatio præcepti divini de integritate Sacrificii: prout etiam materialis integritas confessionis jure divino præcepta definit obligare in casu necessitatis citra dispensationem: maxime quia casu quo deberet aliqua natio carere sacrificio, moraliter loquendo etiam Sacramento carere deberet.

PRÆTER Hæreticos, qui generatim in consecratione Sacramentorum determinata verba docuerunt non esse necessaria, fuerunt alii admittentes quidem in consecratione determinata verba, sed alia, quam quibus utitur Ecclesia.

Nihilominus certissimum est ad consecrationem panis requiri saltem hæc verba, aut æquivalentia: *Hoc est Corpus meum;* & ad consecrationem calicis: *Hic est sanguis meus;* sive *Hic est calix sanguinis mei.* Nam hæc verba omnes Evangelistæ & Apostolus, referentes institutionem Sacramenti, expresse runt, eademque deinceps usurpanda intulit Christus dicens: *Hoc facite &c.* Unde *Florentinum in Decreto de Armenis* definit hoc Sacramentum confici per verba Saluatoris, utique prædicta. Quod etiam expresse runt Patres, & semper sensit ac practicavit Ecclesia. Ratio est, quòd illa verba proferat Sacerdos in persona Christi; Sacerdos autem loquens in persona Christi hoc conficit Sacramentum, ut ait *Florentinum supra.* Deinde eadem significant conversionem panis & vini in Corpus & Sanguinem; quæ est consecrationis effectus.

Sed aliqui Catholici dubitarunt, an Christus ipse consecraverit per eadem verba: nam potius ipsum virtute suæ excellentiæ consecrasset sine verbis, credibile putavit *Innocentius III. l. 4. de mysteriis missæ c. 6.* & ex professo defendit *Catherinus in Opusculo de verbis consecrationis.* Alii saltem putarunt ipsum consecrasset per alia verba nobis ignota; aut per usitata quidem, non tamen in quantum publicè prolata & ab Apostolis audita, sed antecedenter secretò prolata. Fundantur in eo, quòd juxta narrationem Evangelistarum Christus verba consecrationis usitata dixerit post distributionem factam. Et de calice *Marci 14.* dicitur: *Berberunt ex illo omnes.* Deinde subditur: *& ait illis: Hic est sanguis meus &c.* Quidam etiam Patres indicant Christum consecrasset, dum benedixit.

Verum oppositum est indubitatum apud omnes Doctores. Idque satis indicat contextus Evangelii, prout semper fuit intellectus. Idem expressè docent Patres, *Eusebius Emisenus,* & refertur c. *Quia corpus, de Consecr. dist. 2. Damascenus l. 4. de fide c. 14.* scribit: *Dixit antiquitus, Producat terra herbarum viventem, atque ea etiam cum orto imbore fecit, sicut producit, divino præcepto impulsæ ac roboratæ. Dixit Deus, Hoc est Corpus meum, &c. Hic est sanguis meus, &c. Hoc facite in meam commemorationem: atque omnipotenti ipsius præcepto, donec ipse venerit, hoc efficitur: ac phylia huic novæ segeti per consecrationem.*

orationem exiit sancti Spiritus vis innumbrans. Trinitatum quoque Jesh. 13. c. 1. idem clare supponit. Et c. 4. ex veritate verborum consecrationis declarat fieri conversionem panis in corpus Christi, eandemque fuisse factam à Christo, quando verba consecrationis protulit, dicens: *Quoniam corpus sum id quod sub specie panis offerebat, verè esse dixit, ideo per ipsum semper in Ecclesia Dei fuit, per consecrationem panis & vini conversionem fieri &c.*

65. Fundamentum aliorum nullius est momenti. Nam facile evangelistae posterius factum prius retulerunt per anticipationem Scripturis usitatum, uti contigit Marci 14. Non est tamen necessarium ad ordinis inversionem in altero exemplo recurrendum: potuit enim Christus simul atque frangebatur, & dabatur, velut eodem tempore dixisse: *Hoc est corpus meum.* Immo prius consecrasset, quam discipulis dederit, colligitur ex ipsa Scriptura: nam postquam *Matthaeus* dixit: *Deditque Discipulis;* addit: *& ait Accipite;* adeoque factus significat tunc necdum distributionem factam (cum *ly Accipite*, sit verbum imperantis, non imperetur autem, quod jam factum constat) sed tunc moraliter fieri, quando verba dicuntur.

Similiter ut benedicere sit idem quod consecrare, si putat *D. Thomas* & plures alii, sensus erit (ut idem *D. Thomas* explicat) benedixit &c. dicens, *Hoc est corpus meum;* ita ut benedicere fuerit, dicere illa ipsa verba. Quamvis rectius existimet *D. Bonaventura*, *Titelmannus*, *Jansenius*, *Suarez* & plurimi alii, fuisse distinctas actiones, & Christum varias praemisisse consecrationi pro majori solemnitate ipsius sacrificii. Tum quia in Evangelio distinctè narrantur. Tum quia id supponere videtur *Tridentinum*, sess. 13. c. 1. dicens, *Redemptorem nostrum hoc Sacramentum instituisse, cum post panis viniq; benedictionem, se suum ipsius corpus illis praeberet, ac suum sanguinem, discretis ac perspicuis verbis restituit.* Supponit igitur verba consecrationis fuisse dicta postquam Christus materiam ipsam benedixit. Tum quia id conformius est sensui Ecclesiae, quae in Canone missae (ubi Sacerdos exactissimè Christum refert, & imitatur) istas actiones distinctissimè recitat. Unde primò accepit panem, secundò gratias egit Deo Patri, tertio panem benedixit, quartò apparenter fregit, quinto consecravit, denicè distribuit.

66. Fuerunt insuper nonnulli Recentiores Graeci, existimantes verba ordinaria consecrationis non sufficere, nisi addantur quaedam verba deprecatoria, quibus à Deo petatur panis & vini conversio: eò quod in omnibus Graecorum Liturgiis post verba Christi ponatur ejusmodi oratio. Sed hoc est contra communem Ecclesiae Catholicae existimationem, apud quam preces adhibentur tamquam pia solum ceremonia. Immo ipsi Graeci statim post verba Christi,

non expectatis aliis precibus, proponunt Sacramentum adorandum populo, qui etiam ad verba Sacerdotis consecrantis, *Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur in remissionem peccatorum,* respondet *Amen.* hoc est, *Verum;* supponens utique ex tunc ibi esse corpus Christi. Ipseque Christus sine alia prece, etiam juxta Graecos; consecravit per verba consueta; quibus tamen ipse subjunxit: *Hoc facite;* adeoque similibus verbis consecrate. Ratio est, quòd verba illa contineant integram significationem conversionis panis & vini; neque Christus alia verba instituisse legatur.

Unde per deprecationem illam, in Liturgiis Graecorum sequentem consecrationis verba, non petitur, ut panis & vinum fiat seu evadat corpus Christi, sed ut panis, qui jam corpus Christi est, & qui in calice est sanguis Christi, fiat accipientibus in salutem, animae & remissionem peccatorum: sicut in *Missae Romanae* dicitur: *Hac commixtio & consecratio Corporis & Sanguinis tui, fiat accipientibus nobis in vitam aeternam.* Quocirca in Concilio Florentino Graeci à Latinis interrogati, cur prolatis Christi verbis adderent ejusmodi orationem, responderunt, ut sequitur. *Fateri nos diximus; per haec verba fuit, (consecrationis scilicet) transmutari sanctum panem & fieri Corpus Christi: sed postea quemadmodum & ipsi dicunt, Jube perferri dona haec per manus sancti Angeli tui in supercaeleste tuum altare: ita nos quoque oramus dicentes, ut Spiritus sanctus descendat super nos, & faciat in nobis panem hunc pretiosum Corpus Christi &c. transmutetque illa spiritu suo sancto: ut fiant accipientibus in Emundationem animae, in remissionem peccatorum, non verò in iudicium aut condemnationem.* Addit *Bessarion* Cardinalis, verba illa dici adgratulatiòne ob consecrationem mox factam: ea tamen à sanctis Patribus per modum deprecationis fuisse prolata, ut ostendatur Spiritum sanctum esse doni auctorem. Maximè autem sic poterant proferri, eò quòd ipso momento quasi praesenti haec operatio caelestis fieret. Simili ritu Graeci etiam in Ordinatione post verba formae Spiritum sanctum invocant.

Tertio refertur *Scotus* dist. 8. q. 2. n. 4. docuisse, necessarium requiri verba Canonis praemitti solita: *Qui pridè quàm pateretur &c.* non quidem tamquam essentialia formae consecrationis, sed solum ut per illa appareat Sacerdotem loqui in persona Christi, adeoque non de suo, sed de Christi corpore dicere, *Hoc est Corpus meum.* *Scotus* tamen tantum loquitur argutivè, & nihil definit, ut patet manifestè ex contextu, & ex *Reportariis* ibidem n. 3. & in fine quaestionis. Nec arguit requiri in individuo ista verba, sed sive ex illis, sive ex circumstantiis aliis, videri necessarium, determinari Sacerdotem, ut censeatur loqui in persona Christi. Pro quo rationem meritò dubitandi allegat

67. Ritus Graecorum Calicis ex-ponitur.

Et ab ipsa quoque in Florentino expostus

68. An verba Qui pridè &c. sint necessaria.

allegat, Nihilominus Doctores communiter censent ad hoc sufficere ipsam intentionem Sacerdotis: non enim debet quasi reflexè dicere, se loqui in persona Christi; sed sufficit, quòd in actu exercito ita loquatur. Nam qui ex officio est constitutus ad gerendam personam alterius, potest suà intentione nomine illius agere aut loqui, etsi id reflexè non dicat. Sicut Angelus in veteri testamento nullis verbis præmissis dicebat: *Ego sum Deus Abraham.*

69.

Ostenditur
contra quosdam
Græcos
consecratio-
nis panis non
necessario
addendum:
Quod pro
vobis da-
tur.

Quartò nonnulli recentiores Græci putarunt ad formam consecrationis panis essentialiter requiri illa verba *Lucæ 22. Quod pro vobis datur vel 1. Cor. 11. Quod pro vobis traditur.* Sed error hic satis refutatur ex praxi Ecclesiæ latinæ, quæ à Petro Apostolo edocta utitur his solum verbis: *Hoc est Corpus meum.* Alia quoque verba omittunt non solum Patres passim, sed etiam Matthæus & Marcus, illa si forent essentialia, minimè omittendi. Et quamquam Christus illa dixerit, non tamen tanquam essentialia; uti neque hæc: *Accipite & comedite.* Deinde ista verba non significant, conversionem panis in Corpus, sed eam adæquatè significant quatuor verba usitata. Immo ne quidem sunt substantialia seu de integritate: tum quia alioquin illa non omittisset Ecclesia Catholica: tum quia nullum est id asserendi fundamentum: tum quia non juvant ad significandum Corpus Christi esse sub speciebus: tum quia plerique Patres illa non addunt.

70.

Verba novi
& æterni
Testamen-
ti &c. esse
essentialia
putavit D.
Thomas.

Quintò *D. Thomas 9. 78. art. 3. & 4. dist. 8. q. 2. art. 2. quæstionculâ 1.* (quem sequitur *Petrus Soto, Toletus & pauci alii*) existimavit omnia verba, quæ Ecclesia Romana adhibet in consecratione calicis, usque ad illud, *Hæc quotiescumque feceritis, exclusivè, esse de substantia consecrationis sive (ut loquitur posteriori loco ad 3) omnia esse essentialia Sanguini, prout in hoc Sacramento consecratur. Quomodo etiam clarè se explicat 9. 60. art. 8. ut proinde sit contra apertam mentem S. Thomæ excogitatum à Dominico Soto & quibusdam recentioribus Thomistis, verba illa non esse quidem de essentia, sed de substantia & integritate, sic videlicet, ut quàmvis sine illis possit Sacramentum confici, tamen verè concurrant, quando exprimentur. Sed oppositum docet *Magister, Alensis, D. Bonaventura, Scotus & alii unanimiter.* Et probatur efficaciter ex eò, quòd in aliis Liturgiis quædam ex illis verbis omittantur. Nam in omnibus Liturgiis Græcorum omittitur *ly æterni & Mysterium fidei*, ut patet ex illa *Basilii, Chrysostomi*, immo ipsius *Jacobi Apostoli.* Et in Missa Æthiopum (cujus Auctor creditur *S. Matthæus*) omittitur: *Novi & æterni testamenti, Mysterium fidei.* Immo in variis Liturgiis *Maronitarum* (quas adscribunt *S. Joanni Evangelistæ*) tantum habetur: *Hic est sanguis meus. Qui ritus num-**

Oppositum
(quod com-
muniter
Theologi
tradunt)
declaratur.

quam sunt ab Ecclesiâ Catholica in consecrationem vocati. Ut proinde absurdè & temerariè respondeat *Poludanus* in illis Ecclesiis non confici Sacramentum. Satis dixisset *D. Thomam* non ita fuisse sensurum, si vidisset hæc exempla; quæ non vidisset perspicuum est: cum nullam illorum fecerit mentionem, quantumvis priori loco usque ad novem objectiones circa hanc formam proponat.

Hinc etiam patet, non esse de substantia consecrationis juxta explicationem *Dominici Soto*: nam alioquin omnes illæ Ecclesiæ perpetuò omittissent aliquæ, quod ex instituto Christi est de substantia formæ. Deinde in consecratione Corporis non est de essentia aut substantia *ly, Quod pro vobis datur*; ergo nec similia verba pertinent ad substantiam consecrationis calicis. Ratio est, quòd illa verba non pertinent ad significandam conversionem seu præsentiam sanguinis sub speciebus vini, sed ad hoc sufficiant ista: *Hic est sanguis meus.* Non est autem in potestate Sacerdotis differre effectum formæ, quæ vi significationis suæ est conversiva, usque ad prolationem verborum eò non spectantium, & prolatis jam verbis solum & plene significativis hujusmodi conversionis. Quæ admodum differre non posset effectum, si adderet Consecrationi corporis *ly Quod pro vobis datur*; vel *ly Crucifixum, sepulchrum, jam gloriosum &c.*

Fateor tamen (quidquid fecus senserit *Lugo*) Deo volente potuisse sic esse institutam formam, ut verba priora non haberent effectum sine posterioribus addi solitis: Etsi enim hæc non significant conversionem istam vi verborum, adeoque de facto non concurrant, potuisset tamen illis annexi significatio sacramentalis; immo etiam verbis quibuscumque disparatis. Quod non juvat intentum *Thomistarum.*

Si autem quærat, cur illa additio potius sit retenta in forma calicis, quàm similis in forma panis, in qua similiter à Christo fuit facta, ac etiamnum fit à Græcis? Respondeo quòd forma calicis posterius ordinariè adveniens compleat oblationem sacrificii: in qua proinde ad expressiorem representationem passionis Christi (quam recollit sacrificium) additur; & quia magis significatur passio per effusionem Sanguinis.

Pleraque porrò verba hujus additionis narrantur in Evangelio tamquam à Christo dicta. Quod etiam censendum est de *ly æterni, & mysterium fidei*: quamquam Scriptura non referat. Sufficit enim Traditio, quam satis docet Canon Missæ, & usus antiquissimus. Et expresse affirmat *Innocentius III. cap. Cum Martine, de celebr. Missæ.* Convenienter quoque apponuntur, habentque sensum optimum. Nam significant Sanguinem Christi esse authenticum instrumentum,

tum, quo novum Testamentum consignatur in æternum manurum, esseque mysterium fidei, id est arcanum solâ fide cognitum: qui effundetur, scilicet in passione, aut in altari, in salutem ac remissionem peccatorum. Vide etiam horum explicationem apud D. Thomam quaest. 78. art. 3.

QUÆSTIO IX.

An verba Consecrationis proferenda sint recitativè, an verò significativè, & quid significent?

NOTA illud proferri recitativè sive historialiter, quòd solum refertur tamquam ab alio dictum; prout facimus referendo aliorum Auctorum verba. Significativè verò sive assertivè dicitur, per quod intendimus aliquid affirmare vel negare. Inter quæ est magna diversitas: qui enim aliqua verba solum recitat, verum dicit, et si verba illa sint falsa, dummodò sint ab alio prolata, prout ipse recitat, qui verò ea refert significativè, ut dicat verum, debent verba esse conformia rebus quas significant.

Dico I. Forma consecrationis non solum recitativè, sed etiam significativè debet proferri. Quòd recitativè, docent communiter Doctores contra Vasquez. Et videtur manifestum ex contextu Canonis, in quo Sacerdos expressè dicit, Christum verba formæ protulisse, & ea esse verba Christi. Quòd etiam significativè proferri debeat, docent similiter Doctores communiter contra Alphonsum Salmeronem & paucos alios post Innocentium III. l. 4. De mysteriis missæ c. 17. Probatum I. quia Sacerdos debet non solum referre, quid Christus dixerit, sed etiam circa præsentem materiam individuam sic se habere, ut de ea asserat seu significet Esse corpus meum, id est, Christi. In hujus namque persona Sacerdos consecrans loquitur, juxta Florentinum in Decreto de Armenis: adeoque non solum recitat, sed etiam asserit, Hoc est Corpus meum: qui enim solum refert alterum hoc vel illud dixisse, non ideo loquitur in persona alterius. Probatum II. quia ille sensus requiritur ad valorem, qui est Christi: ille autem est enuntiativus: Christus enim significativè formam protulit, adeoque & Sacerdotes sic proferre debent, quibus dixit: Hoc facite &c. Probatum III. quia verba consecrationis significant, & quidem practicè, sub speciebus poni Corpus & Sanguinem Christi, adeò ut forma foret falsa, si Corpus & Sanguis ibi non poneretur: ergo non tantum recitativè, sed etiam assertivè debent proferri: aliàs enim Sacerdos verum diceret, hoc est, referret seu verus esset in refe-

rendo, et si Corpus Christi numquam sub speciebus fuisset: adeoque ex veritate verborum consecrationis sacerdotalis non rectè demonstraretur seu inferretur præsentia Christi.

Quàmvis autem eadem oratio non possit habere duplicem sensum significativum (quod Plurimi negant, eò quòd variæ Scripturæ habeant duplicem sensum etiam litteralem) potest tamen saltem habere unum recitativum, & alterum significativum; quidquid dicat Vasquez, quem contextus Canonis satis in præsentem convincit. Et ratio est, quod per recitativum sensum nihil significetur, sed verba solum referantur ut ab alio prolata, adeoque potest loquens velle per eadem verba aliquid significare. Sic solent Magistri in scholis & Concionatores in cathedris relatâ alicujus auctoritate utrumque intendere. Sic etiam furi rectè dicitur, Deus rectè dixit: Non furtum facies: intentione referendi verba Dei & significandi malitiam furci. Quomodo dixit ipse Christus: Matth. 15. Bene prophetavit de vobis Isaias dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autè eorum longè est à me.

Adverte tamen, quod et si uterque proferendi modus sit præceptus, sola tamen prolatio significativa sit necessaria ad valorem consecrationis: cum illa sola sufficiat ad hoc ut verba significant, adeoque efficiant conversionem panis & vini. Uti etiam sufficit, ut Sacerdos loquatur in persona Christi, quod tantum Florentinum requirit. Unde nisi hæc intentio assertivè proferendi adsit, saltem implicite (adest autem practicè semper eo ipso, quòd Sacerdos velit absolute facere, quod Christus fecit seu facere instituit) Sacerdos verè non consecraret.

Adverte II. verba consecrationem præcedentia tantum recitativè proferri. Nisi quod verosimile sit Sacerdotem loqui in persona Christi, adeoque significativè, in his verbis: Accipite & manducate. Quod etiam ex Patribus deducit Irgo d. 11. sect. 5. n. 120. & consequenter idem dicendum foret de adverbio, enim. Quod alioquin tantum recitativè dici videretur, uti præcedentia: idque absolute contendit Coninek. Quàmvis adhuc Nonnulli contendunt significativè dici ob hoc, quod Sacerdos non solum referat, quid Christus dixerit, sed etiam significet causam ob quam Christus dixerit: Accipite & comedite. Sed facile responderet Coninek Sacerdotem id non asserere, sed referre, nec aliter significare.

Quod attinet ad verba à Latinis in forma calicis addi solita: Qui pro vobis & pro multis effundetur &c. & à Græcis in forma consecrationis panis: Quod pro vobis datur, sive frangitur: si referantur ad passionem Christi (ut habet communior sententia Doctorum & Patrum) tantum proferuntur recitativè; cum effusio sanguinis in cruce non possit jam significari tamquam futu-

75.
Potest eadem oratio proferri simul recitativè & significativè.

76.
Sola prolatio assertivè requiritur ad valorem.

An aut quæ verba formam antecedentia significativa proferantur.

77.
Verba addita in forma calicis, an proferantur tantum recitativè.